

Delredovisning av uppdrag att löpande se över och vid behov uppdatera sammanställningen över de identifierade grupperna som löper störst risk att drabbas av särskilt allvarlig sjukdomsutveckling vid insjuknande i covid-19 (S2021/00825 delvis)

Socialstyrelsen fick 2020-04-14 i uppdrag att identifiera de grupper av individer i åldern 18-67 år som löper störst risk att drabbas av särskilt allvarligt sjukdomsförlopp vid insjuknande i covid-19 (S2020/03163). Syftet var att skapa underlag för arbetet med att utforma en modell för ekonomisk ersättning till dem som tillhör en riskgrupp och inte har möjlighet att utföra sitt förvärvsarbete med låg smittrisk. Det material som Socialstyrelsen redovisat har resulterat i förordningen om viss sjukpenning i förebyggande syfte (2020:582 tidigare, för närvarande 2021:60).

Socialstyrelsen har 2021-01-28 fått i uppdrag att löpande se över och vid behov uppdatera sammanställningen över de identifierade grupperna av individer i åldern 18-67 som löper störst risk att drabbas av särskild allvarligt sjukdomsförlopp vid insjuknande i covid-19. Syftet är oförändrat att ge underlag för arbetet med att utforma en modell för ekonomisk ersättning till dem som tillhör en riskgrupp och inte har möjlighet att utföra sitt förvärvsarbete med låg smittrisk.

Delrapportering av uppdraget har ägt rum 2021-02-05, 2021-02-26, 2021-04-29 och 2021-06-28. Föreliggande rapport är den femte i detta uppdrag.

Innehåll

Förändringar av listan över riskgrupper jämfört med föregående rapport	3
Sammanfattande bedömning.....	3
Bakgrund.....	3
Risk för smitta.....	4
Risk efter vaccination eller genomgången covid-19-infektion	4
Metod	5
Kunskapskällor för denna rapport.....	5
Analys av svenska registerdata	5
Resultat från analys av registerdata	6
Andel av individer i riskgrupp som ännu inte vaccinerats	6
Risk med covid-19 vid graviditet.....	7

Förändringar av listan över riskgrupper jämfört med föregående rapport

Listan med riskgrupper för särskilt allvarligt sjukdomsförlopp vid covid-19 kvarstår oförändrad jämfört med den sammanställning som redovisades 2021-04-29.

Sammanfattande bedömning

Den lista över riskgrupper för allvarligt sjukdomsförlopp vid covid-19, som sammanställdes vid delrapportering av uppdraget 2021-04-29, kvarstår oförändrad. Genomgång och analys av svenska registerdata, fortsatt genomgång av vetenskapliga publikationer och inhämtande av synpunkter från NPO-grupper ger inte underlag för några tillägg eller förändringar av listan.

I åldersgruppen 18-49 år var 79 procent av befolkningen 2021-07-28 ännu inte fullständigt vaccinerade med två doser. Av individer 60-67 år var 15 procent ännu inte fullständigt vaccinerade med två doser. För individer som tillhör minst en riskgrupp var 53 procent av individer 18-49 år ännu inte vaccinerade med två doser. Av individer 60-67 år var 14 procent ännu inte vaccinerade med två doser.

Analysen visar att vaccinationstäckningen oberoende av ålder är lägre i riskgrupperna med schizofreni, bipolär sjukdom, intellektuell funktionsnedsättning samt kronisk leversjukdom. I dessa grupper ligger därmed risken för allvarligt sjukdomsförlopp kvar på en högre nivå.

Analys av registerdata bekräftar tidigare analysresultat att infektion med covid-19 under andra halvan av graviditeten ökar risken för prematur förlossning. Analysresultaten ger inte någon misstanke om att missfall orsakas av covid-19 under tidig graviditet.

Bakgrund

Socialstyrelsen har den 28 januari 2021 fått i uppdrag att löpande se över och vid behov uppdatera sammanställningen över de identifierade grupperna av individer i åldern 18-67 som löper störst risk att drabbas av särskild allvarlig sjukdomsutveckling vid insjuknande i covid-19.

I uppdraget ingår att löpande utifrån aktuellt kunskapsläge och beprövade erfarenheter från hälso- och sjukvården se över och vid behov uppdatera Socialstyrelsens tidigare sammanställning av de grupper som löper störst risk att drabbas av särskild allvarlig sjukdomsutveckling. Uppdateringen kan avse såväl avgränsning som utökning av grupper av individer. Vidare ingår att göra en uppskattning av antalet berörda individer vid eventuella uppdateringar.

Uppdraget ska genomföras i samråd med Folkhälsomyndigheten samt ske i nära samverkan med regionernas nationella system för kunskapsstyrning i hälso- och sjukvård.

En första redovisning har lämnats den 5 februari 2021 om risk vid covid-19 i samband med graviditet. Redovisningar har sedan lämnats 26 februari, 28 april och 28 juni. Uppdraget ska redovisas varannan månad till Regeringskansliet (Socialdepartementet). Ytterligare redovisning kan bli aktuell i fall ett förändrat kunskapsläge ger anledning till det. Socialstyrelsen ska senast den 31 december 2021 lämna en sammanfattande rapportering till regeringen (Socialdepartementet). Uppdraget kan komma att förlängas med anledning av utvecklingen av covid-19.

Vi avser att i denna rapport redovisa en uppdaterad bedömning av om det finns anledning att förändra listan med riskgrupper för särskilt allvarligt sjukdomsförlopp vid covid-19. Vi avser också att redovisa andelen av individer i de olika riskgrupperna som vaccinerats och som därmed har en minskad risk för allvarlig sjukdom eller död i covid-19 samt risk vid covid-19 under tidig graviditet.

Risk för smitta

Listan över riskgrupper bygger på iakttagelser på gruppnivå och kan inte förutsäga risken för varje enskild individ. Kunskapen om vad som påverkar den individuella reaktionen är endast delvis känd. Vaccination är ett effektivt sätt att minska risken för att bli smittad och att drabbas av ett allvarligt förlopp vid covid-19.

Risken att exponeras för smitta beror på nivån av samhällsspridning. När många individer har genomgått sjukdom eller blivit vaccinerade minskar förutsättningarna för samhällsspridning och därmed risken för individen att bli smittad.

När någon allmän virus-spridning inte längre förekommer är listan över riskgrupper inte längre relevant i ett nationellt befolkningsperspektiv. Emellertid kan fortsatt smittspridning förekomma under längre tid inom delar av samhället och i andra länder. Det innebär, att listan över riskfaktorer för allvarligt sjukdomsförlopp vid covid-19 för vissa individer kan fortsätta att vara relevant även efter att allmän smittspridning i samhället har avstannat. Graden av vaccinationstäckning i olika befolkningsgrupper och socioekonomiska förhållanden spelar då roll.

Spridning av nya varianter av virus kan helt förändra risken för sjukdom och förutsättningarna för att skydda mot allvarlig sjukdom.

Risk efter vaccination eller genomgången covid-19-infektion

Den som minst tre veckor tidigare har blivit vaccinerad med åtminstone en dos av vaccin mot covid-19 har enligt Folkhälsomyndighetens bedömning ett gott skydd mot allvarligt sjukdomsförlopp och behöver inte räknas som tillhörig en riskgrupp även om hälsotillståndet motsvarar det som beskrivs för någon riskgrupp. Skyddet mot covid-19 förbättras efter ytterligare en vaccindos och det är angeläget att så många som möjligt i såväl riskgrupper som i befolkningen i övrigt får ett så gott skydd som möjligt av vaccination.

Folkhälsomyndighetens bedömning är, att den som tillhör en riskgrupp och inte kunnat jobba, eftersom arbetet förutsätter närvaro på arbetsplatsen, kan återvända till arbetsplatsen tre veckor efter vaccination. För den som har ett hälsotillstånd eller en behandling som kan minska effekten av vaccinationen kan en individuell bedömning av läkare dock behövas [1].

Folkhälsomyndighetens bedömning är, att de flesta som har haft covid-19 har utvecklat någon form av skydd mot sjukdomen och speciellt mot allvarlig sjukdom. Det är ännu dock oklart hur effektivt skyddet är och hur länge det finns kvar.

Den som tillhör en riskgrupp och som har varit sjuk i covid-19, och ännu inte fått en första vaccindos, bör därför tills vidare räkna med en fortsatt förhöjd risk för allvarligt sjukdomsförlopp om en förnyad infektion med covid-19 skulle inträffa. Detta gäller även om provtagning under (PCR-prov) eller efter (antikroppar) den tidigare sjukdomsperioden har visat att det rört sig om covid-19.

Metod

Kunskapskällor för denna rapport

- Granskning av publicerad vetenskaplig litteratur
- Analys av svenska registerdata
- Samverkan med experter från Nationella programområden (NPO) i organisationen för kunskapsstyrning

Publicerad vetenskaplig litteratur

Via stående sökning hos SBU har vi identifierat internationella metaanalyser och systematiska kunskapsöversikter med en bred frågeställning om riskfaktorer och covid-19.

Litteraturgranskning utifrån metaanalyser och systematiska kunskapsöversikter innebär, att det inte kan uteslutas att samma originalpublikation förekommer flera gånger i underlaget för våra slutsatser.

För detaljerad beskrivning av litteraturunderlaget med referenslista hänvisas till delrapport 2021-04-29.

Analys av svenska registerdata

Andel av riskgrupper som vaccinerats

Registerdata har analyserats för att klarlägga andelen av individer i riskgrupperna för allvarligt sjukdomsförlopp eller dödsfall vid covid-19 som hittills har vaccinerats.

Antalet individer som ingår i beräkningen av riskgruppernas storlek utgår, liksom i tidigare delrapportering (2021-06-28) från diagnoskoder registrerade i Patientregistret. Vaccinationsdata inkluderar samtliga vaccinationer inrapporterade till och med 28 juli 2021.

Risk vid covid-19 under tidig graviditet

För analys av risker vid covid-19 under tidig graviditet har följande registerdata utnyttjats.

1. manuell barnmorskeregistrering i graviditetsregistret av alla graviditeter som haft ett första barnmorskebesök 20200101-20210731
2. Alla förlossningar med länkad registrering av barnmorska i mödravården
3. ICD-kod innebärande missfall från Patientregistret för öppen vård som länkat barnmorskeregistrerad graviditet
4. ICD-kod innebärande missfall från Patientregistret för sluten vård som länkat barnmorskeregistrerad graviditet
5. Registeruppgifterna länkades mot Sminet för information om Covid-19-infektion.

Samverkan med NPO

I enlighet med uppdraget har samverkan skett med regionernas nationella system för kunskapsstyrning. Genom kontakt med representanter för de nationella programrådesgrupperna (samtliga utom NPO tandvård och NPO barns och ungdomars hälsa) har grupperna bjudits in att lämna synpunkter på den hittillsvarande listan över riskgrupper, att inkomma med förslag på diagnoser och hälsotillstånd som skulle kunna utredas ytterligare eller läggas till listan och på behov av justeringar och förtydliganden. Inkomna synpunkter och förslag har ingått i det samlade underlaget för uppdatering av listan över riskgrupper.

Samråd

Samråd har skett med Folkhälsomyndigheten och Försäkringskassan.

Resultat från analys av registerdata

Andel av individer i riskgrupp som ännu inte vaccinerats

Som redovisats i föregående delrapport (2021-06-28) tillhör 672 374 unika individer tillhör någon av de riskgrupper för allvarligt sjukdomsförlopp eller dödsfall vid covid-19, som kan avgränsas med hjälp av diagnoskoder. Därtill kommer gravida samt individer som inte har någon annan riskfaktor än fetma.

Andelen som är fullständigt vaccinerad mot covid-19 (två vaccindoser) har analyseras för individer i de olika riskgrupperna. I befolkningen mellan 18 och 67 år, som tillhör minst en riskgrupp, var 30 procent ännu inte fullständigt vaccinerade 2021-07-28. I hela befolkningen 18-67 år var 60 procent ännu inte fullständigt vaccinerade.

De fem riskgrupper, där andelen som vaccinerats fullständigt är lägst, är kronisk leversjukdom (58 procent), bipolär sjukdom (58 procent), schizofreni (47 procent), intellektuell funktionsnedsättning (43 procent) samt immunbristsjukdom (37 procent). I dessa riskgrupper ligger därmed risken för allvarligt sjukdomsförlopp kvar på en högre nivå. En lägre grad av vaccinationstäckning i dessa grupper finns oberoende av ålder.

I antal individer finns det största antalet ännu inte fullständigt vaccinerade i grupperna hypertoni (66 000), cancersjukdom (26 000), bipolär sjukdom (22 000), kronisk leversjukdom (18 000) samt intellektuell funktionsnedsättning (17 000). I dessa riskgrupper är därmed antalet individer, som ännu har en högre risk för allvarlig sjukdom eller död vid covid-19, störst.

De riskgrupper, där andelen ännu inte fullständigt vaccinerade är lägst, är Downs syndrom (15 procent), genomgången organtransplantation (13 procent), hypertoni 19 procent), kronisk njursvikt (22 procent) samt diabetes med komplikationer 23 procent).

Generellt är andelen vaccinerade individer högre i högre ålder. I befolkningen var 15 procent av individer 60-67 år 2021-07-28 ännu inte fullständigt vaccinerade. I åldersgruppen 18-49 år var motsvarande andel 79 procent. För individer som tillhör minst en riskgrupp var andelen 14 procent respektive 53 procent. Det är därmed framförallt i yngre åldersgrupper som tydliggörande av riskfaktorer för allvarlig sjukdom har haft störst inverkan på vaccinationstäckningen.

Någon könsskillnad finns inte när det gäller vaccinationstäckningen i riskgrupperna.

Registerunderlag saknas för att analysera vaccinationstäckningen i gruppen med fetma. Analys har inletts av andelen gravida som vaccinerats.

Risk med covid-19 vid graviditet

Analys av registerdata bekräftar tidigare rapporterade analysresultat att infektion med covid-19 under andra halvan av graviditet ökar risken för prematur förlossning. Analysresultaten ger inte någon misstanke om att tidig graviditet påverkas av covid-19.